

Det norske medicinske Selskab høsten 2014 – våren 2015

Michael 2015; 12: 296–305.

Det norske medicinske Selskab har i virksomhetsåret 2014–2015 hatt sju ordinære medlemsmøter pluss tre fellesarrangementer. Tidsskriftet Michael var ved tidspunktet for årsmøtet 20. mai 2015 kommet ut med tre ordinære numre, mens det fjerde ble sendt ut i juni 2015. Det ble utgitt to supplementbøker i året 2014–2015.

Formål

Det norske medicinske Selskab ble formelt stiftet 14. oktober 1833 som Lægeforeningen i Christiania, en forlengelse av et medisinsk leseselskap som var etablert i 1826. I Selskabets lover heter det i første paragraf: «Lægeforeningen i Christiania har til Formaal dens Medlemmers Belerelse og videnskabelige Uddannelse».

Også i virksomhetsåret 2014–2015 har denne formålsparagrafen ligget til grunn for arbeidet. Paragrafen er tolket slik at når medlemmer har tatt del i Selskabets aktiviteter, skal de ha lært noe nytt, i tillegg til å ha hatt stimulerende kontakter med kolleger.

Det norske medicinske Selskab

Hvem og hva består Selskabet av?

Selskabet hadde ved utgangen av virksomhetsåret 211 betalende medlemmer, inklusive noen få som bare var registrert som abonnenter på Selskabets tidsskrift *Michael*. Abonnement og medlemskap kostet det samme, nemlig kr. 400,-. Enkelte av supplementbøkene sendes gratis ut til medlemmene, men på grunn av de meget høye portoutgiftene for bøker og fordi enkelte av supplementene er smale utgivelser som vender seg til spesielt interesserte, sendes noen av dem bare ut til medlemmer som spør etter dem etter kunn-

gjøring på Selskabets nettside *www.dnms.no*. Her finnes også program og meddelelser vedrørende Selskabet, foruten nettversjonen av tidsskriftet *Michael* og flere av supplementene i søkbar fullversjon og som pdf.

Selskabets postadresse er Det norske medisinske Selskab, Institutt for helse og samfunn, postboks 1130 Blindern, 0318 Oslo (styreleders arbeidssted). E-postadresse er enten til styreleder *oivind.larsen@medisin.uio.no* eller til Selskabets sekretær *detnorskemedisinskeselskab@gmail.com*.

Styret i virksomhetsperioden 2014–2015 har bestått av Cecilie Daae, Stein A. Evensen, Jan Frich, Arvid Heiberg, Per Holck, Frøydis Langmark, Øivind Larsen (styreleder) og Magne Nylenna.

Astrid Marie Nylenna har vært Selskabets sekretær. Regnskapsfører har vært Vekstra A/S, Gran og revisor DBO Gjøvik.

Medlemsmøter m.v. har funnet sted i Domus & Medicus, dvs. den tidligere Kvinneklinikken på det gamle Rikshospitalet i Stensberggata i Oslo sentrum. Selskabets malerisamling, hoveddelen av Selskabets boksamling, foruten flygelet befinner seg også her. Ved de anledningene da det har vært bevertning for medlemmene etc., har dette vært arrangert i byggets kantine. Selskabets kontrakt om bruk av lokaler og fasiliteter i Domus & Medicus ble i 2014 fornyet med fem år, dvs. til 1. mai 2019.

Som anført for tidligere år er Selskabets arkivsituasjon meget vanskelig. Eldre arkivsaker er overlevert til Riksarkivet, men Selskabet mangler fortsatt både arkivplass og en ansvarlig arkivarfunksjon for nyere materiale.

Økonomi

Selskabets økonomi ansees som tilfredsstillende med den aktivitetsform og det aktivitetsnivå som man for tiden har. Regnskapstall er allment tilgjengelig som for alle registrerte bedrifter og organisasjoner, foruten ved at regnskapene legges fram på årsmøtet etter at medlemmene har hatt anledning til å se dem på forhånd.

Forvaltningsrådgivningsfirmaet Formuesforvaltning AS har også i virksomhetsåret 2014–2015 stått for den langsiktige plasseringen av Selskabets og legatenes midler (se nedenfor) i henhold til en strategi lagt av styret og Formuesforvaltning AS i fellesskap. Inklusive legatene, der kapital og avkastning imidlertid er bundet, forvalter Selskabet en formue som pr. 2015 er ca. 12 millioner kroner. Avkastningen har vært god, i 2014 hele 6%, hvilket må regnes som bra, den alminnelige rentesituasjon tatt i betraktning.

Arvid Heiberg og Øivind Larsen har stått for kontaktene med Formuesforvaltning AS v/ Mats Amundsen.

Legatforvaltning

Selskabet forvaltet i virksomhetsperioden 2014–2015 Dr. Alexander Malthes legat til beste for yngre leger, Ragnhild og August Gillums legat og Læge Theodor Rolls legat. På grunn av endrede offentlige rammebetingelser for legater, blant annet med gebyrer og krav til regnskapsførsel og revisjon, er drift av små legater svært vanskelig, da både avkastning og kapital kan spises opp av utgiftene. Sammenslåing av legater for å danne større enheter er imidlertid også vanskelig, dersom formålene ikke er identiske. Nedleggelse av et legat med overføring av innstående midler til annet formål er likeledes komplisert.

Etter en lang prosess med Stiftelsestilsynet har imidlertid Selskabet i 2014–2015 lyktes med å overføre Sandborgs legat (om dette legat kfr. beretninger for tidligere år) til et tilsvarende legat som forvaltes av Den norske legeforening.

Likeledes har man etter en omfattende prosess lyktes med å få tillatelse slå sammen Læge Theodor Rolls legat med Dr. Alexander Malthes legat til beste for yngre leger. Ved årsmøtetidspunktet 20. mai 2015 gjensto av formalia bare Stiftelsestilsynets godkjenning av reviderte statutter for det sammenslåtte legat.

Malerisamling og bibliotek

Selskabets malerisamling har i 2015 fått et maleri i gave. Det er et portrett av Christian Thorvald Kierulf (1823–1874), lege, ekspedisjonssjef og en

sentral person både i norsk samfunnsliv, norsk medisin og i Det norske medicinske Selskab fra midten av 1800-tallet. Han var såkalt første sekretær i Selskabet 1853–1854, og var Selskabets formann i årene 1862, 1863, 1873 og 1874. Maleriet er 42x32 cm, utført i olje på lerret, men usignert. Gaven er fra Kierulfs

Figur 1: Maleri av ekspedisjonssjef Christian Thorvald Kierulf (1823-1874), gitt som gave til Selskabet i 2015. (Selskabet har for øvrig et liknende maleri i større format av Kierulf fra før, nemlig katalogens nr. 19, kfr. Larsen Ø, Nylenna M. Portretter og profiler i norsk medisin. Michael; Suppl. 11, 2012.) (Foto: Ø. Larsen)

tippoldebarn Thor Lexow som hadde arvet bildet etter sin far Peter B. Lexow, sønn av Thor Lexow som igjen var sønn av Harald Lexow og Christian Thorvald Kierulfs datter Augusta.

Selskabets boksamling er i hovedsak oppstilt i Domus & Medicus. Noen bøker befinner seg ved Institutt for helse og samfunn, Universitetet i Oslo. I praksis er imidlertid boksamlingen vanskelig å benytte, fordi det ikke er noen brukbar katalog eller noen bibliotekarfunksjon.

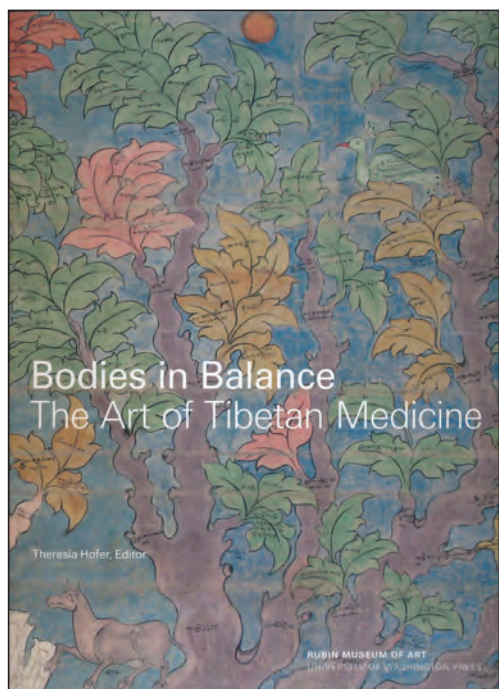
Medlemsmøter

Første ordinære medlemsmøte i høstsemesteret 2014 fant sted onsdag 8. oktober 2014 kl. 1915. Professor Elin O. Rosvold holdt foredrag med tittelen *Forskerskolen for allmennmedisin*. Syv tilhørere.

Medlemsmøte onsdag 12. november 2014 1915–2100 hadde program i anledning av at helseforskningsloven fylte fem år, med spørsmålet hva er forandret? Innledere var professor Per Morten Sandset, Universitetet i Oslo, professor Geir Jacobsen (NTNU, Trondheim), direktør Bernadette Kumar, Nasjonalt kompetansesenter for minoritetshelse (NAKMI) og professor Dag Bruusgaard, Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin og helsefag (NEM). Det var 28 tilstede.

Figur 2: Paneldebatt i Selskabet om helseforskningsloven 12. 11.2014. Fra venstre diskusjonslederen, professor Magne Nylenna, deretter professorene Dag Bruusgaard, Per Morten Sandset og Geir Jacobsen. Lengst til høyre direktør Bernadette Kumar. (Foto: Øivind Larsen)

Figur 3: Forsker Theresia Hofer ved Seksjon for medisinsk antropologi og historie, Institutt for helse og samfunn, Universitetet i Oslo, var i 2014 kurator for en ganske spektakulær og meget godt besøkt utstilling i New York om tibetansk medisin og redigerte også en stor bok om emnet. Hun viste et lysbildeshow om utstillingen i Selskabet 14. januar 2014. (Foto: Ø. Larsen)

Medlemsmøtet 3. desember 2014 kl. 1915 var ved post. doc. stipendiat i medisinsk historie ved Universitetet i Oslo Kristine Lillestøl med foredraget «Behandlingsreiser» for nervøse lidinger 1880–1914, etterfulgt av et kåseri ved tidligere overlege ved Nasjonalt Folkehelseinstitutt Rannveig Nordhagen: *Hvem var «Pylorica»?* Det var mer enn 40 tilhørere i auditoriet under foredragene, og 36 deltakere ved den umiddelbart påfølgende julemiddag i Domus & Medicus' kantine.

Temaet for medlemsmøtet onsdag 14. januar 2015 kl. 1915 var *Looking back on Asian medicine* med foredrag av forsker Theresia Hofer, Universitetet i Oslo: *Bodies in Balance – the Art and Artisans of Tibetan Medicine*, etterfulgt av professor Harold Cook, Brown University, Providence, Rhode Island, USA: *European medicine and Asian medicine in the 17th century*. 18 tilstede.

Figur 4: Gjest fra USA i Selskabet 14. januar 2014: Professor Harold Cook. (Foto: Ø. Larsen)

Figur 5: Ganske typisk utsnitt av benkeradene ved et av de faste medlemmøtene i Det norske medisinske Selskab, her 25. mars 2015. Foran på bildets venstre side sitter Jan Frich, bak ham Kari Wold Haug og Finn Mogens Smejda Haug, bak dem igjen Christian Borchgrevink, Harald Siem og Jo Telje. Halvor Rollag skimtes bakerst. På høyre side sitter Jan Vincents Johannessen, Egil Alnæs og Haakon Benestad, bak dem Arne Birger Knapskog, Sonja Vaglum og Ingegerd Frøyshov Larsen. Bakerst: Per Helge Måseide. (Foto: Ø. Larsen)

Medlemmøtet onsdag 25. februar 2015 kl. 1915 var viet den aktuelle situasjonen og hadde overskriften *Ebolaepidemien – forebyggelse og krisehåndtering*. Innledningene var: Gunnar Bjune: *Epidemiologien ved ebolasmitte*, Arne Brantsæter: *Pasienthåndtering ved ebolasmitte*, Sara Watle: *Forebyggelse av ebolaepidemi. Nasjonalt Folkehelseinstitutt vaksineprosjekt*, og Birger Sørensen: *Forebyggelse av ebolaepidemi. Kan en peptidvaksine være et alternativ?* 17 tilstede.

Medlemmøte onsdag 25. mars 2015 kl. 1915: Professor Jan Frich: *Vil medisinen overleve i morgendagens helsetjeneste?* Professor emeritus Per Vaglum: *Trenger psykiatrien psykiatere?* 24 tilstede.

Emnet på foredragsdelen forut for årsmøtet onsdag 20. mai 2015 var: Professor emeritus Stein A. Evensen: *Praktisering av medisin på faraoenes tid*. 32 tilhørere.

Figur 6: Overfylt, åpent møte 18. mars 2015 i Litteraturhuset, Oslo, om cochleaimplantasjon, arrangert av Stiftelsen Nasjonalt Medisinsk Museum med Det norske medicinske Selskaps medlemmer som inviterte deltakere. (Foto: Gudmund Eikli)

Fellesarrangementer

Selskabet er representert i arbeidsgruppen som arrangerer aktørseminarer over temaer fra medisinsens nyere historie og Selskabet står for publiseringen av redigerte referater i *Michael*. Mandag 22. september 2014 ble det holdt et lukket aktørseminar i Det norske Videnskaps-Akademis lokaler om *Da cochlea-implantatene kom til Norge*. (Referat publisert i *Michael* 1/2015.) Arbeidsgruppen arrangerte et oppfølgende, åpent møte i Litteraturhuset torsdag 18. mars 2015 med noen av deltakerne fra aktørseminaret som innledere. Et tresifret antall tilhørere var møtt fram, slik at et stort antall interesserte ikke kunne slippes inn på grunn av plassmangel.

Stiftelsen Nasjonalt medisinsk museum hadde i anledning av Det medisinske fakultets 200-års-jubileum invitert Det norske medicinske Selskaps medlemmer til seminar tirsdag 30. september 2014 kl. 1215–1600 i Auditorium 13, Domus media, Karl Johans gate 47, Oslo, auditoriet der det hadde foregått medisinerundervisning fra 1852 til 1990. Etter en introduksjon med professor emeritus Stein A. Evensen, var det foredrag ved professor emeritus Øivind Larsen: *Merkesteiner i Det medisinske fakultets historie*, foredrag ved professor Aina Schiøtz (Bergen): *Fakultetets bedrovelige holdning til kvinners legeutdanning rundt forrige århundreskifte*, foredrag ved overlege Arnt Jakobsen: *Nordmenn som studerte medisin i utlandet på 1950- og 1960-tallet – en kald skulder fra fakultetet og Lægeforeningen*. Avslutnings-

Figur 7: Medlemmer av Stiftelsen Nasjonalt Medisinsk Museum og av Det norske medicinske Selskab på utflukt til Syd-Frankrike i april 2015. (Foto: Ø. Larsen)

foredraget var ved professor Per A. Brodal: *Hva kreves for å utdanne leger til fremtidens medisin?* 52 i auditoriet.

Selskabet hadde i virksomhetsåret 2014–2015 ikke noe eget ekskursjonstilbud til utlandet for medlemmene. Derimot var Selskabets medlemmer invitert til å delta på en medisinsk og medisinhistorisk ekskursjon til Montpellier 22.–27. april 2015 i regi av Stiftelsen Nasjonalt medisinsk museum. Det var i alt 41 deltakere. Det faglige program var godt, med besøk på avdelingen for forebygging ved et kreftinstitutt og på en meget stor, nybygd badeanstalt drevet etter moderne balneologiske prinsipper. Det var dessuten inngående medisinhistorisk orientering og omvisning på MontPELLIERS medisinske fakultet. Det sosiale rammeprogrammet var også interessant, men kanskje litt overveldende.

Strategiarbeid

Styret i Det norske medicinske Selskab har i virksomhetsåret hatt et løpende strategiarbeid for å utvikle Selskabet videre. Dette har foregått i tillegg til programarbeid m.v. Et detaljert, internt strateginotat som har beskrevet

Figur 8: Ved det omfattende sosiale programmet under ekskursjonen til Frankrike var det også lagt inn en noe spesiell utfukt til en gård der man brennemerket kalver og klipte merker i ørene på dem under remjing, rauting, hyl og skrik. Det ble sagt blant deltakerne at det for deres skyld ikke var nødvendig med underholdning i form av dyreplageri. (Foto: Ø. Larsen)

Selskabets sterke og svake sider samt dets potensial, har ligget til grunn. Dette arbeidet videreføres.

De tre viktigste temaene som tas opp, er for det første at *medlemstallet* viser en synkende tendens. Frafallet skyldes som regel dødsfall, mens det er svak rekruttering av nye medlemmer. *Frammøtet* på medlemsmøtene er enkelte ganger dårlig, på tross av faglig gode programmer. *Informasjonen om Selskabet* til leger, andre grupper innen medisin og helsevesen, og utad til samfunnet, har forbedringspotensial. Det arbeides med å finne fram til tiltak som er *realistiske* å gjennomføre, som det foreligger *ressurser* til, og som det er *villighet* til å sette ut i livet.

Samarbeid med andre organisasjoner drøftes stadig. I løpet av virksomhetsåret har en samarbeidsavtale med Stiftelsen Nasjonalt Medisinsk Museum vært drøftet, med gjensidige invitasjoner og møteannonseringer som foreløpig resultat.

Tidsskriftet *Michael*

kommer ut fire ganger i året. Høsten 2014 og våren 2015 inntil årsmøtet 20. mai 2015 er det utgitt tre ordinære hefter. Det fjerde (2/15) er utgitt i juni 2015. De har titlene *Ernæring og erindring* (3/14), *De langsomme forandringer* (4/14) og *Da cochlea-implantasjon kom til Norge* (1/15) og *Makt og omsorg* (2/15).

Supplement 14 som ble utgitt i 2014 var: Larsen Ø. *Doktorskole og medisinstudium – Det medisinske fakultet ved Universitetet i Oslo gjennom 200 år (1814–2014)*. Supplement 15, utgitt i 2015 var: Østern, Bjørn Frode: *Jorda rundt på 50 år – en ambassadørs erindringer*.

Michael er godkjent som vitenskapelig publikasjonskanal.

Etter årsmøtet 2015

Ved årsmøtet 20. mai 2015 var det valg. Styremedlemmene Daae og Holck ønsket ikke gjenvalg. Av disse var professor Per Holck tilstede ved årsmøtet og ble takket for mangeårig engasjement og innsats. Professor Bent Rolstad ble valgt som nytt styremedlem. De øvrige styremedlemmene stilte til gjenvalg og ble gjenvalgt.

Dessverre døde Bent Rolstad brått og uventet før han kunne tiltre sitt styreverv. Dr. Kristine Lillestøl er av selskapsstyret valgt som suppleant til styret inntil formelt nyvalg kan skje ved neste årsmøte.

Øivind Larsen
(styreleder)